

Văn hoá nước biển

Hàn Lệ Nhân

(Tản mạn qua đêm 2)

Ai cũng biết nước biển mặn nhưng thực sự muốn biết chất mặn đó như thế nào, cần phải xuống biển, vốc nếm. Một oan khiên, một tội ác có thể trở nên chính xác, nếu chính người gây ra oan khiên, tội ác - hay ít ra thân nhân họ - phải một lần hứng chịu oan khiên, tội ác. "Đoạn trường ai có qua cầu mới hay"...

Con người vốn tự sắp xếp đứng sau / dưới thần thánh và trước / trên súc vật. Thần thánh có nói, có viết, có dùng đến vũ lực hay không, thú thật tôi xin chịu dốt chưa biết. Súc vật không nói, không viết là điều chắc chắn nên súc vật không biết tranh biện mà chỉ giải quyết tranh chấp bằng bản năng là cắn thit. Riêng con người là sinh vật duy nhất biết giải quyết dị biệt bằng bản năng là quả đấm, cú đá và vũ lực nói chung, phối hợp với đặc tánh trời ban là lời nói ; ngoài ra con người – để khác với thần thánh và đặc biệt để hơn hẳn súc vật - là sinh vật duy nhất biết nhận lỗi.

Những cuộc tranh biện bằng cái lưỡi hoặc bằng ngòi bút – nay thường xuyên bằng bàn phím vi tính - sẽ không bị kéo dài nếu sự nhầm lẫn nghiêng hẳn về một phía và nhất là nếu bên đuối lý, bên "phi nghĩa" có chút tự trọng và can đảm nhận lỗi. Nguyên tắc chung theo lẽ chỉ có vậy. Thực tế đâu mà đơn giản thế. "Đến chết cũng không nhận lỗi" vốn là một trong vô số nhận định về "người Trung quốc xấu xí" của nhà văn Trung hoa tên Bá Dương (Bo Yang), nhưng chắc chắn dịch giả Nguyễn Hồi Thủ, khi đọc nguyên tác Hoa ngữ, là người Việt đầu tiên giật mình ngay ngáy cảm tưởng nhà văn họ Bá không chỉ nói riêng về người Tàu. Đại để chỉ cần đổi tên người, thay tên đất là sự sự khít khao y như khi bạn hay tôi đi đo may bộ vét-tông, cái áo dài ở tiệm. Đọc người lại găm đến ta...

Lúc đọc cuốn này, tôi cũng đã thót người nhiều bận, tạm gấp sách lại, nhắm mắt hồi lâu... khục khục cười một mình, kể phải phá lên ha ha cho nó đã, như xưa đọc Tam Quốc, có người đã vỗ đùi văng tục "tiên sư cái thằng Tào Tháo" để tỏ lòng ngưỡng mộ một chính trị gia siêu đẳng về tài và thuật. Cười phá lên tất nhiên làm phiền kẻ đang thiêm thiệp sát bên cạnh, người ta bắn người choàng dậy, lấp bắp hỏi nguồn cơn. Phục thiện, tôi vuột vuột xin lỗi rồi vắn tắt "anh lại bị điếm trúng huyết, mai một em đọc cuốn này chắc cũng vậy". Người ta chẳng nói gì, lừ mắt một phát, quay lưng đồ giấc lại. Cái tạt vừa đọc sách vừa tùm tùm, cái thói nửa đêm tắt đèn bất chợt lờm còm ngời dậy lui cui ghi ghi chép chép của tôi, đối với người ta chẳng còn lạ lẫm gì sau gần 30 năm có với nhau nhiều cái chung, may mà người ta chưa nở phán cho hai tiếng đồ khùng.

Sự ngoan cố "đến chết không chịu nhận lỗi" của một cá nhân bình thường xem ra có thể du di thể tất vì xét chung nếu có di hại nó chỉ di hại cho bản thân đương sự, cùng lắm ảnh hưởng đến một hai gia đình, nhưng sự ngoan cố của một nhân vật, một tập đoàn "phụ mẫu chi dân" thì lại có vấn đề, vấn đề to tát bởi nó gây tang tóc ề chề cho bản dân thiên hạ, làm khối khối người khuynh gia bại sản, bỏ mạng như ngoé - ngoại trừ thân bằng quyến thuộc của nhân vật đó, của tập đoàn đó ; nó kìm hãm đất nước không bút mực nào tả xiết.

Ông nội thỉnh thoảng vẫn rùng mình ghen ngào nhắc lại những nhân danh trong cải cách, đấu tố... (sao nguyên bản từ Trung Quốc) trời sâu đất thăm ở quê Bắc bên nội trong thập niên 50, đặc biệt nhiều thăm kịch kinh thiên động địa ở quê Nam bên ngoại cuối thập niên 70 của thế kỷ trước, rồi chua chát dẫn câu "ngã vị thiên hạ kế, khởi tích tiểu dân tai" của Thành Cát Tư Hãn để tóm gọn sự sát đá nghiệt ngã của nhúm người bằng đồ tim đen vẫn tự ban bố "sứ mạng" từ dân, do dân, vì dân. Chuyện cải cách, đấu tố ghê rợn ở quê Bắc ông nội bảo rớt cuộc Người cử người khác "rưng rưng" ký bản công bố suông với dăm câu xin lỗi, sửa sai vậy thôi. Kẻ đứng đầu công cuộc cải cách, đầu tố phi nhân kia bị chế tài bằng cách chỉ việc lặn một thời gian ngắn trong các chức vụ chóp bu khác, sau lại ngang nhiên trỗi ra nắm quyền cầm cân nảy mực tội đỉnh đến muôn đời. Bao nhiêu tội ác mới hôm nào bị đặt dưới khu, được liệt thành quá khứ cần và phải quên đi, triệt để cấm khơi lại. Huê cả làng, trừ lịch sử dĩ nhiên. Thật đúng là "đảng vì quý,

xã tắc thứ chi, dân vi khinh". Sửa sai nhưng vẫn cứ sai, vì liền sau đó lại tới thảm kịch Trăm Hoa Đua Nở, cũng lại du nhập từ người anh em phương Bắc, gây ra biết bao oan khiên, hoạn nạn trong văn giới, thui chột biết bao nhân tài của đất nước.

Chuyện ở quê Nam sau 1975 thì không "may mắn" như ở quê Bắc vì cho đến nay, sau 31 năm giang sơn tụ về một mối, có ai chính thức đứng ra nhận lỗi với quốc dân đâu. Mà nghĩ cũng hợp lý thôi, nhận lỗi là khi biết mình làm sai, chứ ai kia vẫn nằng nặc cho các chính sách ở quê Nam là hoàn toàn đúng đắn. Éo le là ở chỗ đó. Trây trúa là ở chỗ đó. Và mằm mống ly tâm cũng từ chỗ đó. Đã ly tâm thì điệp khúc "Đại Đoàn Kết" – sau lưng tôi – "Khế Ngọt, Ruột Thừa"... , rã hòng cũng thuần là con chữ, lời nói, chỉ bùa phép được dăm kẻ quáng gà hay mấy trụ giả đui, nhổ ra liêm lại. Lạ, trên nửa thế kỷ nay, những lỗi lầm kinh khủng ở nước ta sao đều lậm mùi thịt kho ...Trung Quốc? Làm như "phụ mẫu chi dân" của chúng ta tư duy bằng cái đầu của các chú ! Và lạ cho các anh chị ăn cơm chùa mùa tối ngày trên kênh này kênh nọ, trên báo nọ báo kia: Đôi khi tôi tự hỏi chẳng biết các anh chị đó, đêm đêm trước khi thiếp ngủ, họ có tự vấn, nghiền ngẫm và có thật sự tin tưởng vào các điều họ mùa hay không ?

Ai chẳng biết biết nhận sai lầm và thành tâm hối cải là đã được tương đối tha thứ quá phân nửa rồi, cộng thêm đặc tánh dễ quên của con dân nửa vị chi coi như xí xoá, bắt tay nhau làm lại từ đầu, trẻ hơn không. Nhập nhằng, cù nhây chỉ tổ thêm nặng tội. Không ai có thể nắm chặt bàn tay mãi mãi:

Nước đâu dám sánh non cao,
Nước xuôi chỗ trũng, nước vào đầm sâu.
Nước nào có phụ non đâu,
Nhưng non chớ tưởng bền lâu muôn đời.
Nước hèn mọn lắm non ơi,
Nước xuyên thủng đá, non trôi không chùng. (1)

31 năm qua đất nước đã bao lần lờ tàu, lỗi lầm dừng đỗ cho khách quan thù nghịch mà hoàn toàn là do chủ quan, kiêu ngạo hão của "phụ mẫu chi dân". Chính cái tâm ý "bách chiến bách thắng" đã gây nên nông nổi ; chính cái di ngôn tinh tướng "xây dựng bằng 10 ngày nay" ; chính cái tâm ý siêu việt đồng nhất sa trường bom đạn với sa trường kinh tế - nhìn đâu cũng thấy diễn biến hoà bình - đã trì trệ non sông.

Non sông châu về hợp phố tròn trịa 30 năm, nhưng thời lượng 30 năm lại bị cắt xén ra hai khúc: Khúc 10 năm đầu được lờ tịt, quy thành dĩ vãng ; khúc 20 năm sau lại được hô hô nổi dài vào hiện tại. Nghĩa là thế nào, mặt trời chân lý ơi ! Cùng chung trên một dòng thời gian liên tục mà đoạn u ám thì biện chứng thành dĩ vãng, đoạn le lói lại tung hô thành hiện tại, thành bộ phóng "sẽ" vút lên thiên đường. Thiên đường nào ? Đố ai biết ! Từ thời đại bo bo tiến lên thời đại cơm trắng mà phí những 30 năm thì quả quá quá tệ ; khiên cưỡng chọn mốc 20 năm tuy vẫn tệ, vẫn rùa nhưng, theo ai đó, mực kệ "chúng nó". Cách chiết tính cắt khúc này vô hình trung khẳng định thêm một lần nữa bản chất bất thiện, trí trá thâm căn cố đế của "một mình một chiếu". Dầu gian xảo tinh xảo thế nào sự thật vẫn hoàn sự thật. Đất nước ta: Nhắm mắt tự ru thì có "thành tựu to lớn". Mờ mắt nhìn quanh là tụt hậu vĩ đại. Đã qua rồi thời kỳ đà điều, đã no rồi thời kỳ ăn bánh vẽ ..., các bạn ơi ! Có điều, dù nhắm hay mở mắt thì thiếu số đầy tớ giàu sang, phê phôn hơn đút đuôi triệu triệu lần tuyệt đại đa số chủ nhân là điều vô phương ngại biện.

Ham hồ, sĩ diện làm chi cái đuôi XHCN khi mà "chủ nghĩa cộng sản là con đường dài nhất đi từ ("địa ngục") tư bản đến ("địa ngục") tư bản".(2)

Hàn Lệ Nhân
(Tản mạn qua đêm 2)

(1) Ghi theo lời đọc của LS Lê Chí Quang trên RFA.

(2) Lech Walesa (1943-), nguyên chủ tịch công đoàn Solidarnosc và nguyên tổng thống nước Ba Lan hậu cộng sản.